

RAPORT EWALUACYJNY

z badania p.t.

„Ewaluacja celów: A, B i C Lokalnej Strategii Rozwoju obszaru
działania

Stowarzyszenia „Partnerstwo Północnej Jury”,
obejmujący II etap: 01.01.2009r. - 30.06.2014r.

Autorzy:

Halina Palarz, Aleksandra Stachura

Stowarzyszenie „Partnerstwo Północnej Jury”

Żłoty Potok, 30.06.2014r.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich Europa inwestująca w obszary wiejskie
Publikacja opracowana przez Stowarzyszenie „Partnerstwo Północnej Jury” Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej
w ramach osi 4- LEADER Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007- 2012
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007- 2013- Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

1. Streszczenie

Badanie ewaluacyjne zatytułowane: „Ewaluacja celów: A, B i C Lokalnej Strategii Rozwoju obszaru działania Partnerstwo Północnej Jury” obejmuje II etap ewaluacji, tj. od 1.01.2009r. do 30.06.2014r., ma charakter ewaluacji ex-post.

Celem badania ewaluacyjnego była próba zbadania:

- 1) Czy realizacja Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR) wpłynęła na optymalne wykorzystanie zasobów społecznych, kulturowych i przyrodniczych?
- 2) Czy wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR) miało znaczenie dla poprawy stanu lokalnej gospodarki?
- 3) Czy poprzez realizację Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR) rozbudowano ofertę turystyczną i czy wzrosło znaczenie turystyki?
- 4) W jakim stopniu wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju przyczyniło się do mobilizowania lokalnego potencjału, poprawy zarządzania na obszarach wiejskich, promowania współpracy i zachęcania do przekazywania dobrych praktyk?

Poprzez badania wskaźników produktu i rezultatu chciano zbadać, w jaki sposób ich realizacja wpłynęła na poprawę lokalnej gospodarki, czy i jak wykorzystano zasoby społeczne, kulturowe i przyrodnicze a także czy rozbudowano ofertę turystyczną.

Obszar badania ewaluacyjnego obejmował obszar działania Lokalnej Grupy Działania, Stowarzyszenia „Partnerstwo Północnej Jury”, tj. 985 km², zamieszkały przez 72 tys. osób.

Podstawą ewaluacji była zgromadzona dokumentacja w ramach prowadzonego monitoringu - analiza danych wtórnych. Raport w głównej mierze opiera się o dane zgromadzone podczas analizy dokumentów zastanych. Dodatkowo w raporcie wykorzystano wnioski płynące z wywiadów: pogłębionych z pracownikami biura LGD (autorefleksja i dyskusja z udziałem pracowników biura, deliberacje = dyskusje na zasadzie, co by było gdyby), grupowych z członkami Zarządu Stowarzyszenia „Partnerstwo Północnej Jury” (dyskusje).

Badanie przeprowadzono w **trzech obszarach badawczych**, które stanowiły zdefiniowane cele ogólne A, B i C Lokalnej Strategii Rozwoju, zastosowano kryteria: trafność, skuteczność i użyteczność.

- 1) Cel A w LSR: Optymalne zagospodarowanie zasobów społecznych, środowiska naturalnego i upowszechnianie dziedzictwa kulturowego zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Na potrzeby w.w. obszaru badawczego sformułowano **cele badania** przy których postawiono **pytania badawcze**:

Cel badania I:

Czy podjęte działania w celu poprawy jakości życia odpowiadały na potrzeby lokalnej społeczności?

Cel badania II:

Czy podjęte działania w celu poprawy jakości życia wykorzystywały dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe?

- 2) Cel B w LSR: Sprzyjające warunki dla innowacji, przedsiębiorczości i tworzenia miejsc pracy oraz przygotowanie mieszkańców w tym młodzieży do pracy, zgodnie z wymogami rynku.

Na potrzeby w.w. obszaru badawczego sformułowano **cele badania**, przy których postawiono **pytania badawcze**:

Cel badania III:

Czy podjęto skuteczne działania poprawiające stan lokalnej gospodarki?

Cel badania IV:

Czy poprawa stanu lokalnej gospodarki odpowiadała na lokalne problemy społeczno-gospodarcze?

- 3) Cel C w LSR: Zintegrowana i innowacyjna oferta turystyczna jako ważny element lokalnej kultury i gospodarki.

Na potrzeby w.w. obszaru badawczego sformułowano **cele badania**, przy których postawiono **pytania badawcze**:

Cel badania V:

Czy podjęto trafne działania wpływające na wzrost znaczenia turystyki?

Cel badania VI:

Czy podjęte działania w obszarze turystyki są użyteczne dla rozwoju gospodarczego i zwiększenia ruchu turystycznego?

W związku z przeprowadzonym badaniem ewaluacyjnym sformułowano szereg wniosków i rekomendacji. Wśród najistotniejszych należy wymienić:

- ✓ W II etapie badania ewaluacyjnego procent realizacji wskaźników produktu zdefiniowanych dla poszczególnych przedsięwzięć, wymienionych poniżej, jest wysoki i wynosi: Zdrowo i z kulturą w 108%, Przestrzenny ład w 123%, Lokalna Gospodarka w 134%, Zaradni mieszkańcy w 104%, Turystyczna frajda w 122%. Wykonanie wskaźników produktu na takim poziomie jest dowodem na trafne zdefiniowanie przedsięwzięć w Lokalnej Strategii Rozwoju, ich skuteczną realizacją a także stanowi odpowiedź na potrzeby społeczne. Należy jednocześnie zaznaczyć, iż wskaźniki produktu odnoszą się także do takich projektów, które są w procesie realizacji (beneficjenci mają podpisane umowy, bądź są przed ich podpisaniem), ale zakłada się, że zostaną one zrealizowane.

- ✓ Wykonanie wskaźników rezultatu dla celów szczegółowych takich jak:
  - *Zagospodarowane zasoby*; wzrost poziomu wiedzy ekologicznej w 380%
  - *Świadomość ekorozwoju*; utworzenie nowych miejsc pracy w 112%, powstanie lub rozszerzenie zakresu działalności podmiotów gospodarczych w 100%, uczestnicy inicjatyw w 100%
  - *Ożywienie wsi*; utworzenie nowych miejsc pracy w 100%, powstanie lub rozszerzenie zakresu działalności podmiotów gospodarczych w 100%
  - *Klimat dla przedsiębiorczości*; utworzenie nowych miejsc pracy w 100%, powstanie lub rozszerzenie zakresu działalności podmiotów gospodarczych w 100%, uczestnicy konkursów, szkoleń i innych działań w 420%
  - *Kapitał ludzki*; Podwyższone kompetencje społeczne w 115%
  - *Atrakcyjna turystyka*; utworzenie nowych miejsc pracy w 100%, powstanie lub rozszerzenie zakresu działalności podmiotów gospodarczych w 100%, świadczy o ich skutecznym wykonaniu, trafnym zdefiniowaniu a także przekłada się bezpośrednio na realizację celów szczegółowych.

- ✓ Poziom wykonania wskaźników rezultatu dla celów szczegółowych takich jak:
  - *Zagospodarowane zasoby*; utworzenie nowych miejsc pracy w 50%, powstanie lub rozszerzenie zakresu działalności podmiotów gospodarczych w 50% takie wykonanie jest spowodowane wycofaniem się beneficjentów z realizacji projektów.

- ✓ Brak danych o realizacji wskaźników rezultatu dla celów szczegółowych takich jak:
  - *Zagospodarowane zasoby*: Wzrost liczby uczestników imprez i korzystających z urządzonych i zagospodarowanych atrakcji, Uczestnictwo w warsztatach
  - *Świadomość ekorozwoju*; Korzystający z urządzonych i wyremontowanych obiektów
  - *Ożywienie wsi*: Korzystający z zagospodarowanych obiektów, Uczestnicy przedsięwzięć aktywizujących
  - *Atrakcyjna turystyka*: Korzystający z urządzeń infrastruktury turystycznej

Rekomenduje się przeprowadzenie ankiety monitorującej celem przeprowadzenia analizy poziomu wykonania wyżej wymienionych wskaźników.

- ✓ Wykonanie wskaźnika rezultatu Uczestnicy konkursów, szkoleń i innych działań dla celu szczegółowego Lokalna Gospodarka w 420%, i wskaźnika rezultatu Korzystający ze ścieżek, szlaków i in. dla celu szczegółowego Atrakcyjna Turystyka w 17% jest określone na podstawie niepełnych danych. Aby zweryfikować ich poprawność rekomenduje się przeprowadzenie ankiety monitorującej wśród beneficjentów projektów konkursowych
- ✓ W wyniku skutecznego przeprowadzenia działań edukacyjnych dotyczących kwestii ekologicznych i potrzeby społecznej przeprowadzania takich akcji rekomenduje się w przyszłości realizację analogicznych projektów. Projekt ekologiczny zrealizowany przez Stowarzyszenie PPJ poprawił niewystarczający stopień edukacji obywatelskiej w zakresie ekologii. Edukacja najmłodszych mieszkańców a także dorosłych przybierała zróżnicowane formy. Dowodem ich trafności i skuteczności były sygnały docierające zarówno do biura PPJ jak również członków Zarządu po realizacji projektu współpracy. Mieszkańcy a wśród nich nauczyciele informowali o konieczności podejmowania kolejnych akcji edukacyjnych dla dzieci w formie interaktywnej zabawy. Edukacja dorosłych poprzez dystrybucję zgniatarek do butelek typu PET i uczestnictwo w akcji „Zgnieć- śmieć” znalazła uznanie wśród mieszkańców, czego dowodem są liczne telefony do biura PPJ z prośbą o dystrybucję kolejnych zgniatarek.
- ✓ W związku z realizacją projektów w obszarze turystyki nastąpił wzrost znaczenia turystyki i osiągnięte z tego tytułu korzyści wzbogacają lokalną ofertę turystyczną a co za tym idzie zainteresowanie potencjalnych turystów obszarem działania Stowarzyszenia PPJ. Dzięki wprowadzeniu innowacyjnej formy turystycznej jaką jest questing, zarówno osoby prowadzące agroturystykę czy też działalność gospodarczą związaną z najmem, gastronomią, hotelarstwem, wzbogaciły ofertę dla swoich klientów. Realizacja projektów okołoturystycznych o charakterze innowacyjnym zachęca do podejmowania podobnych inicjatyw przez pozostałych potencjalnych beneficjentów. Rekomenduje się podejmowanie dalszych działań o zbliżonej tematyce celem rozbudowy oferty turystycznej.
- ✓ Poprzez powstanie nowych produktów/usług, w ramach działań Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw czy Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej, zwiększono możliwości w zakresie tworzenia własnych firm a co za tym idzie oferty samozatrudnienia, czy też tworzenia nowych miejsc pracy, zwiększenie oferty terenów inwestycyjnych wg zrównoważonego planu rozwoju, co znalazło odzwierciedlenie w rekomendacjach analizy SWOT. Wysoki stopień realizacji tych wskaźników jest informacją nie tylko o jego wykonaniu, ale przede wszystkim potwierdzeniem, że takie działania były potrzebne i trafnie zostały zaplanowane w LSR. Nowe produkty/usługi mają i będą mieć wpływ na aktywizację lokalnej społeczności. W obliczu wysokiego poziomu bezrobocia przedsięwzięcia wspierające powstawanie nowych firm, funkcjonowanie istniejących poprzez powstawanie nowych usług lub produktów mają ogromne znaczenie dla rozwoju lokalnej gospodarki i przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu. Tworzenie nowych miejsc pracy a co za tym idzie aktywizowanie

lokalnej społeczności nie tylko ogranicza poziom bezrobocia, ale motywuje społeczeństwo do działania, podejmowania odważnych decyzji związanych z realizowaniem pomysłów biznesowych na zasadzie „ Skoro innym się udało to dlaczego nie mnie?”. Rekomenduje się kontynuację działań mających na celu poprawę stanu lokalnej gospodarki poprzez rozwój istniejących bądź nowych inwestycji dzięki, którym generowane są nowe miejsca pracy.

- ✓ Racjonalne i estetyczne zagospodarowanie przestrzeni publicznej i prywatnej w zgodzie ze zrównoważonym rozwojem wpływa pozytywnie na budowę kapitału ludzkiego i społecznego. Zagospodarowywanie obiektów na obszarach wiejskich, służy tworzeniu miejsc, które tętnią życiem, które pobudzają ludzi młodych do działania, kształtują sportowe postawy, są alternatywą dla siedzącego, komputerowego trybu życia. Lokalne miejsca spotkań dzięki bogatej ofercie przeprowadzanych zajęć, spotkań czy warsztatów wzbogacają zarówno wiedzę jak i umiejętności lokalnej społeczności a co za tym idzie wpływają na możliwości elastycznego transferu wiedzy do zmieniającej się rzeczywistości. Takie miejsca spotkań kształtują kapitał społeczny poprzez doskonalenie jakości stosunków międzyludzkich, umiejętność współpracy, funkcjonowania w grupie, klimatu organizacyjnego i zaufania. Są miejscem, które zachęca do samorealizacji. Poprzez zdobywanie nowej wiedzy i kwalifikacji dzięki uczestnictwu w organizowanych warsztatach, szkoleniach czy też lokalnych spotkaniach realizowane są rekomendacje z analizy SWOT Lokalnej Strategii Rozwoju tj. edukacja młodzieży w kierunku przedsiębiorczości i przystosowania do zawodu (pracy). Powyższe dowodzi konieczności kontynuowania działań o takim charakterze.

W wyniku przeprowadzonych indywidualnych i grupowych wywiadów opracowano następujące wnioski i rekomendacje:

- Jest wiele dodatkowych pozytywnych efektów przeprowadzonych działań. Te pozytywne efekty znajdują odzwierciedlenie w rekomendacjach analizy SWOT Lokalnej Strategii Rozwoju. Uczestnicy wywiadów ocenili, że wśród pozytywnych efektów należy wymienić: podnoszenie świadomości wagi wykształcenia, w tym wczesnej edukacji, prowadzenie działań zapobiegających wykluczeniu społecznemu, pobudzanie ducha przedsiębiorczości, podnoszenie poziomu bezpieczeństwa. Na uwagę zasługuje również zapewnienie dostępu do imprez kulturalnych na wysokim poziomie, wprowadzenie oferty zajęć rozwijających talenty dla różnych grup, podnoszenie świadomości dot. wsparcia samorealizacji. Pozytywne dodatkowe efekty mają wpływ na realizację celu ogólnego A.
- Jest wiele dowodów wskazujących na to, że realizacja projektu współpracy o tematyce ekologicznej zwróciła uwagę na problemy ekologiczne wśród mieszkańców, m. in. takie jak: niewystarczający stopień edukacji obywatelskiej w zakresie ekologii, bezpieczeństwa ekologicznego. Podjęto próbę zainicjowania lokalnej dyskusji społecznej nawiązującej do konieczności zmiany świadomości na temat tego, kim jesteśmy, jak żyjemy, wagi szacunku do natury i siebie jako jej części.

- Należy pozytywnie ocenić działania poprawiające stan lokalnej gospodarki, zapotrzebowanie beneficjentów, było zdecydowanie większe niż alokacja środków z budżetu LSR. Zrealizowane działania skutecznie pobudziły lokalny rynek, rozszerzyły zakres i jakość świadczonych usług lokalnie a co najważniejsze stworzyły nowe miejsca pracy. Powstanie czy też rozszerzenie świadczonych usług wiązało się z alokacją środków pieniężnych w lokalny rynek, wykorzystaniem lokalnych zasobów, w tym potencjału ludzkiego a także tworzeniu zdrowych warunków do lokalnej konkurencji. Nastąpiły zmiany w sferze gospodarki pod względem ilościowym (uruchomiono lokalny kapitał, pobudzono inwestycje, produkcje i zatrudnienie, zwiększono dochody, spożycie konsumenckie) i jakościowym(wzrost konkurencyjności gospodarki, unowocześnienie jej struktury, postęp techniczny, innowacyjność, podwyższenie kwalifikacji).
- W związku z realizacją projektów w obszarze turystyki, nastąpił wzrost znaczenia turystyki i osiągnięte z tego tytułu korzyści wzbogacają lokalną ofertę turystyczną a co za tym idzie zainteresowanie potencjalnych turystów obszarem działania Stowarzyszenia PPJ. Dzięki innowacyjnym formom wspierania oferty turystycznej poprzez m.in. questing, zarówno osoby prowadzące agroturystykę czy też działalność gospodarczą związaną z najmem, gastronomią, hotelarstwem, korzystają z tej innowacyjnej, wzbogaconej oferty poprzez promowanie jej w ofercie dla swoich klientów. Realizacja projektów okołoturystycznych o charakterze innowacyjnym zachęca do podejmowania podobnych inicjatyw przez pozostałych potencjalnych beneficjentów.
- Rekomenduje się przeprowadzenie krótkiej ankiety monitorującej, która byłaby potwierdzeniem wyników uzyskanych dzięki przeprowadzonym badaniom grupowym i indywidualnym z pracownikami i członkami Zarządu, będącymi jednocześnie mieszkańcami obszaru działania PPJ w kontekście pytań badawczych: *Dla jakich grup wiekowych wybudowane, wyremontowane, urządzone i zagospodarowane obiekty są korzystne?, Jakie przeprowadzone działania były odpowiedzią na potrzeby których grup społecznych?*

Na podstawie danych zebranych w toku II etapu ewaluacji, można stwierdzić, że stopień realizacji wskaźników produktu i rezultatu, a co za tym idzie realizacja celów ogólnych A,B,C Lokalnej Strategii Rozwoju jest na zadowalającym poziomie. Przeprowadzone badanie potwierdza, że funkcjonuje sprawa instytucja partnerska, jakim jest Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Partnerstwo Północnej Jury”, która poprzez skuteczne działania wpływa na efektywne wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju. Lokalne zasoby, walory naturalne obszaru stanowiące cenny potencjał, były rozważnie wykorzystywane, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Szczególną troską otoczono kultywowanie lokalnych tradycji, upowszechnienie dziedzictwa kulturowego oraz wzmacnianie świadomości ekologicznej. Opierając się na dobrych tradycjach, stworzono dogodne perspektywy dla pobudzenia lokalnej przedsiębiorczości w poszanowaniu standardów ekologicznych. Zostały wzmocnione kompetencje w zakresie ekonomii, przedsiębiorczości i innowacyjności. Poprzez znaczną alokację środków unijnych w ramach Wdrażania lokalnych strategii rozwoju dla działań Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej, Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw stworzono dogodne warunki do powstawania i funkcjonowania mikroprzedsiębiorstw, w tym związanych z turystyką. Rozbudowano istniejącą ofertę turystyczną o nowe innowacyjne produkty

takie jak m.in. questing. Został zmobilizowany lokalny potencjał, promowano współpracę na szczeblu lokalnym i regionalnym, ale przede wszystkim poprzez realizację projektów w ramach wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju zainicjowano proces przekazywania dobrych praktyk kolejnym potencjalnym beneficjentom.